

Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Değerler Eğitimi ile İlgili Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği)

Opinions of Teachers Working in Secondary Schools on Values Education (Diyarbakır Province Example)

ÖZET

Bu araştırma, Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimiyle ilgili görüşlerinin araştırılması için yapılmıştır. Araştırmada “Google Forms-Anket” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2022–2023 eğitim-öğretim yılı Diyarbakır ili Çermik ilçesinde ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. “Rastgele örnekleme” ile seçilen okullar, öğrenci ve veli profili birbirinden farklı ortaokullarda çalışan öğretmenlerden 25 öğretmenin katılımıyla veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; araştırmacı tarafında literatür taranarak ve uzman görüşü alınarak oluşturulan Anket ile toplanmıştır. Diyarbakır ili Çermik ilçesinde görev yapan öğretmenlerin değerler eğitiminin amaçlarına ilişkin genellikle olumlu olduğu görülmekle birlikte olumsuz görüşlerin de olduğu görülmüştür. Olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirildiğinde olumlu görüşlerin ağır bastığı, olumsuzlukların uygulama ve aile katkısından kaynaklandığı verilen cevaplarda görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Eğitim, Ortaokul

ABSTRACT

This research was conducted to investigate the opinions of teachers working in secondary schools about values education. “Google Forms-Survey” was used in the research. The universe of the research consists of teachers working in secondary schools in the Çermik district of Diyarbakır province in the 2022-2023 academic year. Data were collected with the participation of 25 teachers from the schools selected by “random sampling”, teachers working in secondary schools with different student and parent profiles. The data collection tool used in the research; The questionnaire was collected by the researcher by scanning the literature and taking expert opinion. Although it is seen that the teachers working in the Çermik district of Diyarbakır province are generally positive about the aims of values education, there are also negative opinions. When the positive and negative aspects were evaluated, it was seen in the answers given that the positive opinions outweighed the negative aspects of the practice and family contribution.

Keywords: Values, Education, Secondary School

GİRİŞ

Eğitim, sosyal bir süreç olarak bireyin gelişimini yapılandırılmış ve kontrollü bir çevre ile sağlamaktadır. Eğitim ayrıca bedensel, duygusal, zihinsel ve sosyal olarak gelişimin topluma en uygun şekilde gerçekleştirilmesidir (Öztürk, 2001). Değerler; insanların duygu, düşünce ve davranış yönleriyle ilgilenip sosyal bilimcilerin büyük bir bölümü insan davranışları üzerinde değerlerin belirleyici ve etkileyici bir öneme sahip olduğunda birleşmektedir (Kuşdil& Kağıtçıbaşı, 2000).

Literatüre baktığımızda “değer” kavramının pek çok şekilde tanımlanmıştır Çağlar (2005), değerlerin kişilerin düşünce, tutum ve hareketlerinde standart kültürel öğeler olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Değerler ve inançlar, yaşamın anlaşılması ve yorumlanmasına, davranışların şekillenmesine ve oluşmasına rehberlik eder. Böylece insanlar, hayata ve olaylara karşı farklı bakış açıları geliştirirler (Akıncı, 2005).

Eğitim, değerlerin kazandırılmasında önemli bir etkidir. Eğitim felsefesini ve eğitim müfredatı oluşturulurken değerler göz önünde bulundurulur. Dünyadaki çoğu ülke eğitim sistemini kurgularken değerleri dikkate alarak yeni kuşaklara aktarma ve yaşatma çabası içinde olurlar. Bu çalışmada 2022-2023 eğitim öğretim yılında Diyarbakır Çermik ilçesinde ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimiyle ilgili görüşleri araştırılmıştır.

Değer, birey ve toplum için vazgeçilmez bir kavramdır. Devletler ve toplumlar sahip oldukları değerleri geçmişten günümüze yeni yetiştirecekleri nesillere sürekli aktarma gayreti içinde olmuşlardır (Nalçacı, 2016). Değer, toplumsal boyutuyla ele alındığında toplumun varlık, birlik, işleyiş, devamını sağlama ve sürdürme amacıyla üyelerinin çoğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ilke veya inançlardır (Kızıler ve Canikli, 2015).

Okulların bazı görevleri vardır. Bunlardan bazıları, değerleri öğretme, öğrencileri disipline etme, ahlaki gelişimlerini sağlama, karakterini ve benlik algısını olumlu yönde etkilemedir (Akbaş, 2004). Yaşam boyu süren değer kazanma/kazandırma süreçlerine “değerler eğitimi” denir (Yaman, 2012). Değerler Eğitimi, öğrencilerin akademik

Figen Özyadoğdu¹
Ferit Akçakaya²
Güven Özer³
Osman Nuri Şengöz⁴
Emre Şeyhanoğulları⁵
Recai Kırtay⁶

How to Cite This Article

Özyadoğdu, F., Akçakaya, F., Özer, G., Şengöz, O. N., Şeyhanoğlu, E. & Kırtay, R. (2023). “Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Değerler Eğitimi ile İlgili Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği)”, Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(63):2676-2684. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.69214>

Arrival: 04 February 2023

Published: 30 April 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹⁻³⁻⁴ Öğretmen, MEB , Diyarbakır, Türkiye

²⁻⁶ Müdür, MEB , Diyarbakır, Türkiye

⁵ Müdür Yardımcısı, MEB , Diyarbakır, Türkiye

başarılarını, sosyal yönlerini ve becerilerini destekleyen, destekleyici yapılarını ve eğitim bilimlerini işleyen bir eğilimdir (Berkowitz, 2011). Ailede başlayan değerler eğitimi, okulda da devam eder, günümüzde sosyal medya ve iletişim araçlarıyla da yapılabilmektedir (Keskin, 2008).

Toplumsal değerler günlük yaşamda kuralları belirleyen ve organize eden değerlerdir (Doğan, 2012). Toplumla hâkim olan değerlere uygun davranışlar sergileyen kişilerin toplumla uyumlu oldukları görülmüştür (Yazar, 2016).

Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmada araştırmanın problem cümlesi;

“Diyarbakır ili Çermik ilçesinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu araştırmanın problemini oluşturmuştur.

Yukarıda ifade edilen problemin cevabına erişilmesi için aşağıdaki problemler ele alınmıştır.

1. Öğretmenlerin değerler eğitiminin amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin değerler eğitiminin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin değerler eğitiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin değerler eğitiminde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?
5. Öğretmenlerin değerler eğitiminde gerekli gördükleri paydaşlara ilişkin düşünceleri nelerdir?
6. Öğretmenlere göre değerler eğitiminde görevini en iyi yapan paydaşlar hangileridir?
7. Öğretmenlere göre değerler eğitiminde ana-babaların katkıları var mıdır? Yoksa bu sorunun nasıl çözüleceğine ilişkin önerileri nelerdir.

YÖNTEM

Bu araştırmada Çermik ilçesinde resmi ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili Çermik ilçesinde resmi ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ili Çermik ilçesinde görev yapan Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerden oluşan evrende yaklaşık 650 öğretmen bulunmaktadır. Araştırma evrenini temsil edecek öğretmenler arasından “rastgele örnekleme” yöntemiyle yer, öğrenci ve veli profili birbirinden farklı İlkokulda çalışan öğretmenlerden 25 öğretmene ulaşılarak veriler toplanmıştır. Katılımcı öğretmenlere ilişkin bilgiler aşağıda tablolarda yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcı Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	n	Cinsiyet
	13	Kadın
	12	Erkek
Toplam	25	

Tablo 1. incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin n=13 tanesinin kadın, n=12 tanesinin de erkek olduğu görülmüştür. Buna göre katılımcı öğretmenlerden kadın öğretmenlerin fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Katılımcı Öğretmenlerin Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı

	n	Yaş Aralığı
	2	20-25
	11	26-30
	9	31-35
	2	36-40
	1	41-45
Toplam	25	

Tablo 2. incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin n=2 tanesinin 20-25, n=11 tanesinin 26-30, n=9 tanesinin 31-35, n=2 tanesinin 36-40 ve n=1 tanesinin 41-45 yaş aralığında olduğu görülüyor. Araştırmaya katılan öğretmenlerin genç yaşlarda olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Katılımcı Öğretmenlerin Görev Sürelerine Göre Dağılımı

n	Görev Süresi
4	0-3
13	4-7
4	8-11
3	12-15
1	16-20
Toplam	25

Tablo 3. incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin n=4 tanesinin 0-3, n=13 tanesinin 4-7, n=4 tanesinin 8-11, n=3 tanesinin 12-15 ve n=1 tanesinin 16-20 yıl aralığında görev yaptığı görülüyor. Araştırmaya katılan öğretmenlerin meslek deneyimlerinin ortalarında olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Katılımcı Öğretmenlerin Çalıştıkları Okullara Göre Dağılımı

Rumuz	Çalıştıkları Okulların Bulunduğu Yerin Sosyo- Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapısı
İ1	Alt
İ2	Alt
İ3	Orta
İ4	Orta
İ5	Alt
İ6	Alt
İ7	Alt
İ8	Orta
İ9	Orta
İ10	Yüksek
İ11	Yüksek
İ12	Orta
İ13	Orta
İ14	Alt
İ15	Alt
İ16	Alt
İ17	Orta
İ18	Yüksek
İ19	Alt
İ20	Orta
İ21	Yüksek
İ22	Orta
İ23	Orta
İ24	Orta
İ25	Orta
Toplam	25

Tablo 4. incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin n=9 tanesinin sosyo ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı alt düzeyde yer alanların yoğun olduğu okullarda çalıştıkları görülürken bunu n=12 tane ile orta düzeyde yer alan okullarda çalışanların izlediği ve n=4 tanesinin de düzeyi yüksek olan okullarda çalıştığı görülmüştür. Buna göre katılımcı öğretmenlerin büyük bir kısmının sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı alt ve orta düzeydeki okullarda çalışmakta oldukları söylenebilir.

Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmadaki katılımcıların değerler eğitimi hakkındaki görüşleri, araştırmanın alt problemlerine bağlı geliştirilen yedi maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veriler toplanırken okulların bulunduğu yer, veli ve öğrenci profili farklı okullarda çalışan katılımcıların olmasına özen gösterilmiştir.

Veri toplama sürecinde form, Google form elektronik ortamında hazırlanıp öğretmenlere çeşitli iletişim araçları ile görüşmenin amacı, önem ve yararlılığı belirterek paylaşılmıştır. Önceden hazırlanan görüşme formundaki soruların yer aldığı form linki öğretmenlere gönderilmiştir. Elektronik ortamda toplanan cevaplar, grafikler, istatistik gibi veriler araştırmada kullanılmıştır.

Katılımcı öğretmenlerin kişilik haklarına, özeline saygıdan ve araştırma etiğine bağlılıktan dolayı araştırma form doldurulurken herhangi bir bilgi talebinde bulunulmamıştır. Formu dolduran öğretmenlerin adları paylaşılmamış ve katılımcılar kodlanarak paylaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Strauss ve Corbin (1990), nitel veri analizini betimsel ve içerik analizi olarak ikiye ayırmıştır. Araştırmamızda

verilerin analizi betimsel analiz esaslı yapılmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olmasından dolayı 2022-2023 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ili Çermik ilçesinde görev yapan öğretmenlerin verdiği cevapların analizindeki stratejimiz Strauss ve Corbin (1990) çalışmasında 4 aşamalı olarak bahsettiği aşağıdaki şekilde tasarlanmıştır.

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
3. Bulguların tanımlanması
4. Bulguların yorumlanması

Bulguların tanımlanması aşamasında düzenlenen veriler tanımlanmıştır. Bulgular arasındaki sebep-sonuç ilişkilerinin açıklanması ile farklı olgular arasında karşılaştırma yapılarak nitelikli bulgular yorumlanmıştır. Nitel bir araştırma çerçevesinde “içerik analizi” ve görüşme formu veri analizi yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008, s.228) çalışmasında belirttiği şekilde dört aşamalı olarak analiz edilmiştir;

a-Verilerin kodlanması,

b- Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi,

c-Kodların ve temaların düzenlenmesi,

d-Bulguların tanımlanma ve yorumlanması

Analiz sürecinde öncelikle formlar deşifre edilmiştir. Toplanan verilerle ilgili çözümlenmeler yapılmıştır. Analiz ve çözümlenmelerde katılımcılara (İ1, İ2, İ3....İ25) şeklinde kod numarası verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde anketin uygulanması sonucu elde edilen verilerin istatistiki analizine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın katılımcıları ve alt problemlerine ilişkin bulgulara ve yorumlara aşağıda verilmiştir. Katılımcı öğretmenler belirtilen maddelerden uygun olanları seçebilecektir. Birden fazla seçim yapılabilir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmenlerin değerler eğitiminin amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek bulgular iki tema altında Tablo 5.’de verilmektedir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Değerler Eğitiminin Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Temalar	f	%
Toplumsal değerlerin aktarılması	24	96
Kültür Aktarımı	7	28
Toplam	25	100

Tablo 5.’e bakıldığında 18 öğretmenin değerler eğitimi amacının Toplumsal değerlerin aktarılması olduğu, 4 öğretmenin değerler eğitimi amacının Kültür Aktarımı olduğu, 3 öğretmenin ise değerler eğitimi amacının hem Toplumsal değerlerin aktarılması hem de Kültür Aktarımı olduğunu belirtmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmenlerin değerler eğitiminin gerekliliği ile ilgili görüşleri nelerdir?” sorusu şeklinde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevapları Gerekli ve Gereksiz şeklinde Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Okulda Değerler Eğitiminin Gerekliliğine İlişkin Görüşleri Analizi

Temalar	f	%
Gerekli	25	100
Gereksiz	0	0
Toplam	25	100

Tablo 6.’ya bakıldığında öğretmenlerin değerler eğitimi gerekliliğine ilişkin görüşlerine bakıldığında katılımcı öğretmenlerin tamamının değerler eğitiminin gerekli olduğu fikrinde hemfikir oldukları görülmüştür. Ayrıca; neden gerekli olduğu ile katılımcı öğretmenlerim ifadeleri aşağıda belirtmiştir.

İ1; “Çünkü çocuk toplumsal değerlerle yetiştiği zaman kendine ve başkasına faydalı bir birey olmuş olur.”

İ2; “Değerler ve bireyler olumlu ilişkiler barındırır”

İ3; “Ailede eksik kalan değerlerin okulda tamamlanması”

İ4; “Sosyal hayatın olumlu yönleri ön plana çıkarılmalıdır.”

İ6; “Tamamlayıcı olarak görüyorum”

İ8; “Çocuklar da öz güven oluşturma”

İ9; “Toplumsal uyum”

İ10; “Toplumun ahlaki gelişmesi açısından gereklidir.”

İ11; “Gerekli çünkü çocuklar gittikçe asosyal olmaya başladılar. Durum böyle de olunca maalesef ki hoşgörü yardımlaşma vs. değerleri bilmiyorlar.”

İ15; “Öğrenciler değerlerinin farkında olmalı”

İ17; “Plânlı olduğu için gerekli”

İ18; “Toplumsal değerlerin aktarımı için gerekli”

İ20; “Çocukların değer eğitimi öğrenmesi gereklidir.”

İ21; “Bir toplumun kültürü olduğu için kesinlikle okullarda yer almalı”

İ25; “Öğrenci ailede ve çevrede değerleri yeterince göremiyor ve özümseyemiyor.”

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Katılımcı Öğretmenlerin değerler eğitiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek bulgular Tablo 7’de verilmektedir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Öğretiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Analizi

Sorunlar	f	%
Formalite Olması	11	44
Zaman yetersizliği	14	56
Aile Desteği eksikliği	15	60
Okul İdaresi Destek Eksiği	3	12
Materyal Eksikliği	9	56
Toplam	25	100

Araştırma anketinde katılımcı öğretmenler birden fazla seçenek seçebilir. Tablo 7’ye bakıldığında öğretmenlerin değerler eğitiminde yaşanan sorunlardan; Formalite Olmasını 11 (%44) defa, Zaman Yetersizliğini 14 (%56) defa, Aile Desteği Eksikliğini 15 (%60) defa, Okul İdaresi Desteği Eksiğini 3 (%12), Materyal Eksikliğini 9 (%56) defa işaretlediği görülmektedir. Değerler eğitiminde yaşanan sorunların nedenleri arasında; değerler eğitiminin formalite, kağıt üzeri olduğu, bu değerlerin diğer müfredatlarla beraber verilmesi için zamanın yetersiz olduğu, değerlerin öğretilmesi gereken ilk yer olması gereken ailenin bu konuda yeterli destek vermediği ve okulların değerler eğitiminde yeterli donatıma sahip olmadığı çıkarılabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma anketinde katılımcı öğretmenler birden fazla seçenek seçebilir. Araştırmanın dördüncü alt problemi “Öğretmenlerin değerler eğitiminin öğretilmesinde yaşanan sorunlar ilişkin çözüm önerileri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek bulgular Tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8: Öğretmenlerin Değerler Eğitiminin Öğretilmesinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri Analizi

Çözümler	f	%
Etkinlikler Bazında Yapılmalı	15	60
Materyallerle Desteklenmeli	13	52
Aileler Bilinçlendirilmeli	14	56
Ayrı Bir Ders Olarak Uygulanmalı	15	60
Ders Kitaplarında Etkinlik Olarak Verilmeli	17	68
Toplam	25	100

Tablo 8’e bakıldığında öğretmenlerin değerler eğitimi öğretilmesinde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde; Etkinlikler Bazında Yapılmalı 15 (%60), Materyallerle Desteklenmeli 13 (%52), Aileler Bilinçlendirilmeli 14 (%56), Ayrı Bir Ders Olarak Uygulanmalı 15 (%60) ve Ders Kitaplarında Etkinlik Olarak Verilmeli 17 (%68) defa seçilmiştir. Tabloya baktığımızda tüm seçeneklerin bir birine yakın seçildiği görülmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğretmenlerin değerler eğitiminde gerekli gördükleri paydaşlara ilişkin düşünceleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek bulgular Tablo 9’da verilmektedir.

Tablo 9: Öğretmenlerin Değerler Eğitiminde Gerekli Gördükleri Paydaşlara İlişkin Düşüncelerinin Analizi

Paydaşlar	f	%
Öğretmen	20	80
Öğrenci	18	72
Okul İdaresi	12	48
MEB	16	64
Sivil Toplum Kuruluşları	12	48
Aileler	22	88
Çevre	14	56
Toplam	25	100

Tablo 9’a bakıldığında öğretmenlerin işaretlediği paydaşlardan Öğretmen 20 (%80), Öğrenci 18 (%72), Okul İdaresi 12 (%48), MEB 16(%64), STK 12(%48), Aileler 22(%88), Çevre 14(%56) defa seçildiği görülmektedir. Tabloyu incelediğimizde katılımcı öğretmenlerin en çok gerekli gördüğü paydaşların değerler eğitiminin ilk verildiği yer olan ailenin, okulda değerler eğitimi öğreten öğretmenin, değerler eğitimi kavrayıp davranışa dönüştüren öğrencinin ve Müfredat vb. düzenlemeleri yapacak olan MEB ‘in en çok gerekli paydaşlar olduğunu belirtmiştir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğretmenlere göre değerler eğitiminde görevini en iyi yapan paydaşlar hangileridir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek bulgular Tablo 10’da verilmektedir.

Tablo 10: Öğretmenlere Göre Değerler Eğitiminde Görevini En İyi Yapan Paydaşları Analizi

Paydaşlar	f	%
Öğretmen	22	88
Öğrenci	9	36
Okul İdaresi	4	16
MEB	3	12
Sivil Toplum Kuruluşları	5	20
Aileler	6	24
Çevre	4	16
Tüm Paydaşlar	3	12
Toplam	25	100

Tablo 10’a bakıldığında öğretmenlerin değerler eğitiminde görevini en iyi yapan Öğretmeni 22 (%88), öğrenciyi 9 (%36), okul idaresini 4 (%16), MEB’ i 3 (%12), STK’ leri 5 (%20), aileleri 6 (%24), çevreyi 4(%16) ve tüm paydaşları 3 (%12) defa işaretlemişlerdir. Görevini en iyi yapan paydaşlara ilişkin öğretmen görüşlerine bakıldığında 25 öğretmenden 22 sinin öğretmenin görevini en iyi yapanların öğretmenler olduğunu belirttikleri görülmektedir. Diğer müfredatlar gibi değerler eğitiminde de en büyük yükün öğretmende olduğu görülmektedir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi “Öğretmenlere göre değerler eğitiminde anne-babaların katkıları var mıdır? Katkıları yoksa bu sorunun nasıl çözüleceğine ilişkin önerileri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu alt probleme cevap verebilmek amacıyla toplanan veriler analiz edilerek bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlere Göre Değerler Eğitiminde Anne-Babaların Katkıları ve Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerinin Analizi

	f	%
Evet	22	88
Hayır	3	12
Toplam	25	100

Tablo 11’e bakıldığında öğretmenlere göre değerler eğitimi projesinde anne- babaların katkıları olduğunu 22 (%88), katkılarının olmadığını ise 3 (%12) öğretmen işaretlemiştir. Velilerin katkılarının olmadığını belirten 3 öğretmenden ikisi çözüm önerisini yazmışken, 1 öğretmen ise çözüm önerisi belirtmemiştir. Çözüm önerisinde bulunan öğretmen görüşleri doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir;

İ7; “Bütün veliler değerler eğitimi konusunda hassas olmalı ve öğretmenin bu konuda verdiği etkinliklerin evde uyulması ile takibinin yapılmasını aksatmamalıdır.”

İ19; “Çünkü ayrı bir ders olarak verilmediği için yeterli süre ve planlama da olmadığı için aileleri sürece dahil edemiyoruz.”

SONUÇ

2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında Diyarbakır ili Çermik ilçesinde ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin incelendiği bu çalışmada; Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okulların bulunduğu yerin sosyo- ekonomik ve sosyo- kültürel yapısına bakıldığında 9 öğretmenin çalıştığı okulun alt düzeyde yer aldığı, 12 öğretmenin çalıştığı okulun orta düzeyde olduğu ve 4 öğretmenin çalıştığı okulun ise yüksek düzeyde yer aldığı görülmüştür.

Sevgi, saygı, yardımlaşma, selamlaşma, birlik beraberlik gibi değerlerin her insanda var olması gerektiği, her insanın değerler eğitimi alması gerektiği, ihtiyaç ve gerekli olduğu, toplumun bir arada olması için değerlerin şart olduğu, evrensel değerlerin öğretilmesi gerektiği, bireyselliğin artmasıyla birlikte değerlerin önemini daha da arttığı, mutlaka aile desteğinin sağlanması gerektiği, okul-aile işbirliğinin sağlanmasının gerekliliği, yaşama aktarılması ve değerlerin yaşantıya dönüştürülmesi gerektiği görüşlerinin hakim olduğu görülmüştür. Devletlerin ve ülkelerin olduğu kadar birey ve toplumun da temel yapı taşlarından olan değerlerin kazandırılması için değerler eğitiminin gerekliliğine ilişkin öğretmenlerin tamamının hemfikir olması konunun hassasiyetinin önemini gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin değerler eğitimi projesinin yürütülmesinde gerekli gördükleri paydaşlara ilişkin düşüncelerinin genel olarak eğitimin iç ve dış paydaşları çerçevesinde şekillendiği söylenebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin paydaşlarla ilgili olarak; değerlerin çocuklara aktarılmasının öğretmenin görevi olduğu, Milli Eğitim Müdürlüğü'nün her ay değerler eğitimiyle ilgili yönlendirme yaptığı, öğrencinin değerler eğitimi ders olarak değerlendirmesi halinde kurgulamada örnek az olduğu için zorlandığı, değerler eğitiminin paydaş olarak aileden başlaması gerektiği, diğer paydaşlar MEB, STK'ler ve Vakıflar işbirliği ile yürütülebileceği, branş itibarıyla Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe branş öğretmenlerinin eşgüdüm içinde yürütebileceği, okul yönetimlerinin veli iletişimini koordine edebileceği, okul, çevre, öğretmen ve aile işbirliği ve iletişiminin sürekli olması gerektiği, velilerin de değerler eğitimine alınması gerektiği, toplumun bütün kesiminin değerler eğitimi programının doğal parçası ve paydaşı olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında öğrenci, öğretmen, okul, çevre, STK'ler, Vakıflar, MEB ve toplumun tamamının projenin paydaşı olduğu vurgulanmıştır. En büyük payın öğretmen, okul ve veli paydaşlarına ait olduğu vurgulanmaktadır. Dolayısıyla projenin paydaşları için esas ağırlığın veli ve öğretmenlere yüklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin yeterlilikleri ve yetkinliklerini daha fazla arttırmak için yapılabilecek etkinlikler araştırılabilir. Öğretmenlerin değerler eğitimi hususundaki görüşleri belli bir süre geçtikten sonra öğretmenlerin görüşlerine tekrar başvurularak herhangi bir değişimin olup olmadığı incelenebilir. Öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini tespiti yönelik veli, öğrenci ve üst amirler ya da diğer astların görüşleri incelenebilir. Öğretmenlerin değerler eğitiminde yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin öne sürdükleri görüşlerin etkililiği araştırılabilir. Öğretmenlerin değerler eğitiminde yaşadıkları sorunlarla baş edebilme yeterlilikleri arttırmaya yönelik çalışmalar arttırılabilir. Değerler eğitiminde anne, baba ve çevre faktörünü işe dahil etme, desteklerini kazanma ve istedik yönde katkı sağlamaları için işbirliği sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Akbaba Altun, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. Değerler Eğitimi Dergisi, 1, 7-17. Akbaş, O. (2004). Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II.kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara

Akıncı, A. (2005). Hayata anlama vermede dini değerlerin ve din öğretiminin rolü. Değerler Eğitimi Dergisi, 3(9), 7-24.

Aladağ, S., & Kuzgun, M. P. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının ‘değer’ kavramına ilişkin metaforik algıları. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, 163-193.

Aydın, E., & Sulak, S. E. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının “değer” kavramına yönelik metafor algıları. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (2), 482-500.

Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. Eğitime Bakış, 2 (19), 39-45.

Ayral, A. E. (1992). Akademisyenlerin Çalışmayla ilgili Değerleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50 (3), 153-158.
- Çağlar, A. (2005). Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2.* (Ed. M. Sevinç). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Demircioğlu, İ., & Tokdemir, M. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik, *Değerler Eğitimi Dergisi*, C. 6, S. 15
- Dilmaç B., & Ekşi, H. (2007). Değerler eğitimi: Temel tartışmalar ve yaklaşımlar. *İlk Öğretmen Dergisi*, 14, 21–29.
- Dilmaç, B. (1999). İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitiminin verilmesi ve Eğitimin ahlaki olgunluk ölçeği ile sınanması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B. (2002). İnsanca değerler eğitimi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Dilmaç, B. (2007). Bir grup fen lisesi öğrencine verilen insani değerler eğitimin insani değerler ölçeği ile sınanması. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Doğan, İ. (2012). Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. Ekiz, D. (2003) Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Ankara, Anı Yayınevi.
- Elbir, B., & Bağcı, C. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter 2013*, p.1321-1333. Ankara
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitim Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Erinç, S. (1995). Sanat eğitiminde felsefe, felsefe acıdan eğitim ve Türkiye’de eğitim. İstanbul, 17–18 Kasım.
- Gündüz, M., Saygılı, G., & Sulak, S.E. (2014). Sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf öğrencilerine değerler eğitimiyle kazandırılmak istenen davranışlara yönelik metaforik algıları. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*. 5 (10), 73-94.
- Güngör, E. (1993). Değerler psikolojisi. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güngör, E. (1996). Değerler psikolojisi, Hollanda: Türk Akademisyenler Birliği Yayınları. 4
- Hacıkadıroğlu, V. (2002). Bilgi ve değer. Bilgi ve değer sempozyumu bildirileri. Ankara: Vadi Yayınları.
- İşcan, Canay D.(2007). İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği Yayınlanmış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Kaplan, K. (2015). Okul Çağındaki Çocuklar İçin Yazılmış Çeviri Eserlerde Kullanılan Görsellerin Değer Aktarımındaki Etkisi, *Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları C.I.* Ankara
- Keskin, Y. (2008). Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin, Y. (2016). Değerlere genel bir bakış: tanımı, özellikleri, işlevi ve sınıflandırılması. Mustafa Köylü (Ed.) *Değerler eğitimi içinde* (ss.19-52). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kızıler, H., & Canikli, İ. (2015). Değerler eğitimi. Karabük: Deneme Yayıncılık. Kulaksızoğlu, A., & Dilmaç, B. (2000). İnsani değerler eğitimi programı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 199- 208.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri, *Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (2), 1-18, www.keg.aku.edu.tr adresinden 01.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Kuşdil, M. E., & Kağıtcıbaşı, C. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.74
- Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme, *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2014, ss. 93-108
- Nalçacı, A. (2016). Değer kazandırmada örnek olay inceleme yöntemi. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.). *Faklı yönleriyle değerler eğitimi* (ss.324-338). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Özsoy, S. (2007). Değerlere dayalı bir ortam yaratmak eşittir daha iyi bir dünya yaratmak. İlk Öğretmen Dergisi, 14, 30–34.
- Öztürk, N. (2001). Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Saracaloğlu, A. S., Kumral, O., & Kanmaz, A. (2009). Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlikleri, Kaygıları Ve Akademik Güdülenme Düzeyleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık Cilt:VI, Sayı:II, 38- 54(<http://efdergi.yyu.edu.tr> adresinden 20.11.2019 tarihinde indirilmiştir.)
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, 3(10), 73–88.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1990). Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques. New Delhi: SAGE Publications.
- Saygılı, G., Gündüz, M., & Gülsoy, H. T. (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Değer Eğitiminin Daha Çok Nerede Verilmesi Gerektiğine Yönelik Düşüncelerinin Değerlendirilmesi, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları C.I. Ankara
- Şişman, M. (1994). Örgüt Kültürü. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.
- Ulusoy, K., & Arslan, A. (2016). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.).Farklı yönleriyle değerler eğitimi (ss.2-17). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Uzun, M., & Köse, A. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitiminin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 2017 Vol. 12, No. 23, 305-338
- Winter, P. A., Newton, R. M., & Kirkpatrick, R. L. (1998). The influence of work values on teacher selection decisions: The effects of principal values, teacher values, and principal- teacher value interactions. Teaching & Teacher Education, 14, 385–400.
- Yaman, E.(2012). Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Yazar, T. (2016). Toplumsal yaşam ve değerler. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.). Farklı yönleriyle değerler eğitimi içinde (ss.96-115). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.